

քող՝ այսինքն զօրաւոր օղի լեցընելով  
կամաց կամաց տաքցու, ինչուան որ  
խէժերը հալին : Յետոյ կրակէն մէկ-  
դի առ, ու թող որ քիչ մը հանգչին .  
ետքը մէկտեղ խառնէ զանոնք : Եւ  
սիկայ գործածելու ատեն 7 կամ 8  
աստիճան տաքցուր, ու ճարպէ մո-

մերդ ասոր մէջ թաթխէ 5 կամ 10  
մանրերկրորդ, և յետոյ զգուշու-  
թեամբ չորցուր : Եւ պարզ գործողու  
թեամբս ճարպէ մոմերը մեղրամոմի  
ամէն աղէկ յատկութիւնները կ'ու-  
նենան :

## ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

### ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ



### Չինու-Ռեթ պարիսպը :

ԲԱՆԱՐՀԱԳՐՈՒ Տրաշալի մեծագոր-  
ծութեանց մէկն ալ Չինու պարիսպն  
է, որ հաստ պատ մըն է՝ Չինու եր-  
կրին բոլոր հիւսիսային սահմանը քա-  
շած, և ասով կը բաժնուի Սիամար-  
ստանը Չինէն : Եւ պարսպին երկայ-  
նութիւնը գրեթէ 1500 մղոն է . իսկ  
բարձրութիւնը տեղ տեղ 20, տեղ  
տեղ ալ ինչուան 25 անգղիական ոտ-  
նաչափ է . հաստութիւնը 15 : Եւ մէն

հարիւր կանգուն հեռաւորութեանը  
մէջ աշտարակներ շինուած են, ամէն  
մէկը 48 ոտնաչափ բարձրութեամբ :  
Պարսպին քաշուած երկիրը լեռնային  
անբեր ու ապառաժ է, այնպէս որ  
տեղ տեղ՝ բարձր ժայռերու վրայ՝ ծռ  
վուն երեսէն ինչուան 600 ոտք բար-  
ձրութիւն ունի : ( ) Ճապոնացի երկայ-  
նութեամբ մը շինուած է պարիսպը  
ոչ միայն լեռներու վրայ, այլ նաեւ ձո-

րերու մէջ, ու շատ տեղ մեծամեծ գետերու վրայէ ալ անցած է : Շինելու ատեն շատ լճեր ու ջրոտ տեղուանք ելեր են ճարտարապետաց առջևը . բայց Չինաց անխոնջ երկայնմտութիւնը ամէն դժուարութեանց յաղթեր է, ու հինգ տարուան մէջ լճնցուցեր են ան ահագին պարիսպը :

Այսին թէ աս պարիսպը 2000 տարի առաջ շինուեր է՝ (Թաթարներուն դէմ, որ անդադար կը յարձըրկին եղեր Չինու երկիրը . և շինուելու ատենը երկրին ամէն իրեք հոգիէն մէկը տէրութեան հրամանովը աշխատեր են վրան : Տեղ տեղ՝ ուր որ երկրին դիրքը այնչափ յարմար չէ ամրութիւն տալու, պարիսպը երկու իրեք պատով շինած է մէջէ մէջ :

Սողու (Թաթարները 1211<sup>ին</sup> ան պարսպէն ներս մտան, վազեցին ինչուան Փեքին՝ Չինու մայրաքաղաքը, ու 300,000 զօրքի յաղթեցին : Շատ խուռվութիւններէն ու փոփոխութիւններէն ետքը՝ Չինու թագաւորը ինքը զինքը սպաննեց, հետն ալ իր կիներն ու աղջիկը : Ինչ ատենէն ետքը ինչուան հիմա Չինու թագաւորները (Թաթարի ցեղէ են, թէպէտ և իրենց լեզուովն ու սովորութիւններովը գրեթէ բոլորովին Չինացւոց հետ միացած են :

Պարսպին ամրութենէն կ'իմացուի որ շատ անգամ նորոգուած պիտի ըլլայ, որ այսչափ ատեն դիմացեր է :

### Լապեան լեռներու Վրէիիները :

ԼԱՊԵԱՆ լեռանց գեղեցիկ ձորերուն մէջ պտրտելու ատեն, մարդուս միտքը ան հրաշալի տեսարաններուն մէջ՝ կարծես թէ զարմանալէն՝ ի զատ ուրիշ մտածմունք չունենար . և սակայն տեղ տեղ իրեն առջևը կ'ըլեն այնպիսի խղճալի մարդիկ՝ որ երեսնին ալ չուզէր նայիլ . բնութիւնն ալ կար-

ծես թէ իրեն մեծամեծ տեսարաններուն տակը կամաւ ձգեր է այնպիսի ողորմելի արարածներ, որպէս զի իմացլնէ մարդուս՝ թէ աշխարհքիս վրայ բոլորովին կատարեալ բան չկայ : Եւ ան խեղճ մարդիկը՝ չէ թէ ապառաժ տեղուանք ահաւոր կիրճերուն մէջ, հապա ամենէն զուարճալի ու բարեբեր ձորերուն մէջ կը տեսնուին . առնոց մարմինը տգեղ է, ոտուրները տձև ու տկար, երեսը ուռած ու կապարի գոյն . ոմանց վիզն ալ մէկ քանի խոյլերէ կամ ուռեցքներէ ձևացած է՝ որ շատը մէկէն քովէ քով միացած են մէկմէկու հետ, ու դէպ ի վար կախուած : Ետնք են ահա Կրէիի ըսուածները : Սիայն թէ քրեթիւններ կան՝ որ աս ամէն պակասութիւնները չունին, հապա որը շատ՝ որը քիչ :

Վրեթիւններուն աւելի շատ գրտնուած տեղերն են Օւլիցերիի Ստորին Սալեսիա գաւառը, Փիէմոնթի մէջ Լոսթա ձորին վերի մասը, Սալրիէնա գաւառը, ու Ֆալրինկայի մէկ քանի կողմերը . և Կրէիի անունը Լապեանց բնակիչները կուտան առնոց . միայն Լոսթա ձորին մէջ Դարկ'ըսուին, որ իտալերէն շագանակ ըսել է . և ասոր պատճառը թերևս անոնց մարմնոյն թուխ գոյնն ըլլայ :

Վերենայ թէ ինչպէս որ խելքի կողմանէ անբանի նման են քրեթիւնները, ասանկ ալ բնաւորութեամբ անասնական կիրքերու աւելի տրուած են . ուստի իրենց բոլոր խելքը միտքը նիւթական ախորժակնին կատարել է, և անբան կենդանեաց պէս՝ չարիք ալ չընեն նէ՝ աւելի պատժուելու վախէն է քան թէ գիտութենէն : Սիոն քաղաքին ճամբաներէն անցնելու ատենդ՝ գրեթէ ամէն տան առջևը կը տեսնես կեցած անխեղճերէն մէկ քանին, ու երեսնին չես կրնար նայիլ . հարկ է որ երեսդ մէկդի դարձընես : Երս կը մտնես, կը տեսնես որ ան խեղճ տղոց ծնողքն ալ՝ տղոցմէն աւելի չէնք շնորհք մը չունին : Ինչ քաղաքին մէջ կ'օշկակար մը կայ եղեր մօտերս՝